

Opisz mi to, Mamo! O audiodeskrypcji dla dzieci.

WARSZAWA, 1-2 CZERWCA 2013

Agnieszka Walczak

AVT Lab

Instytut Lingwistyki Stosowanej

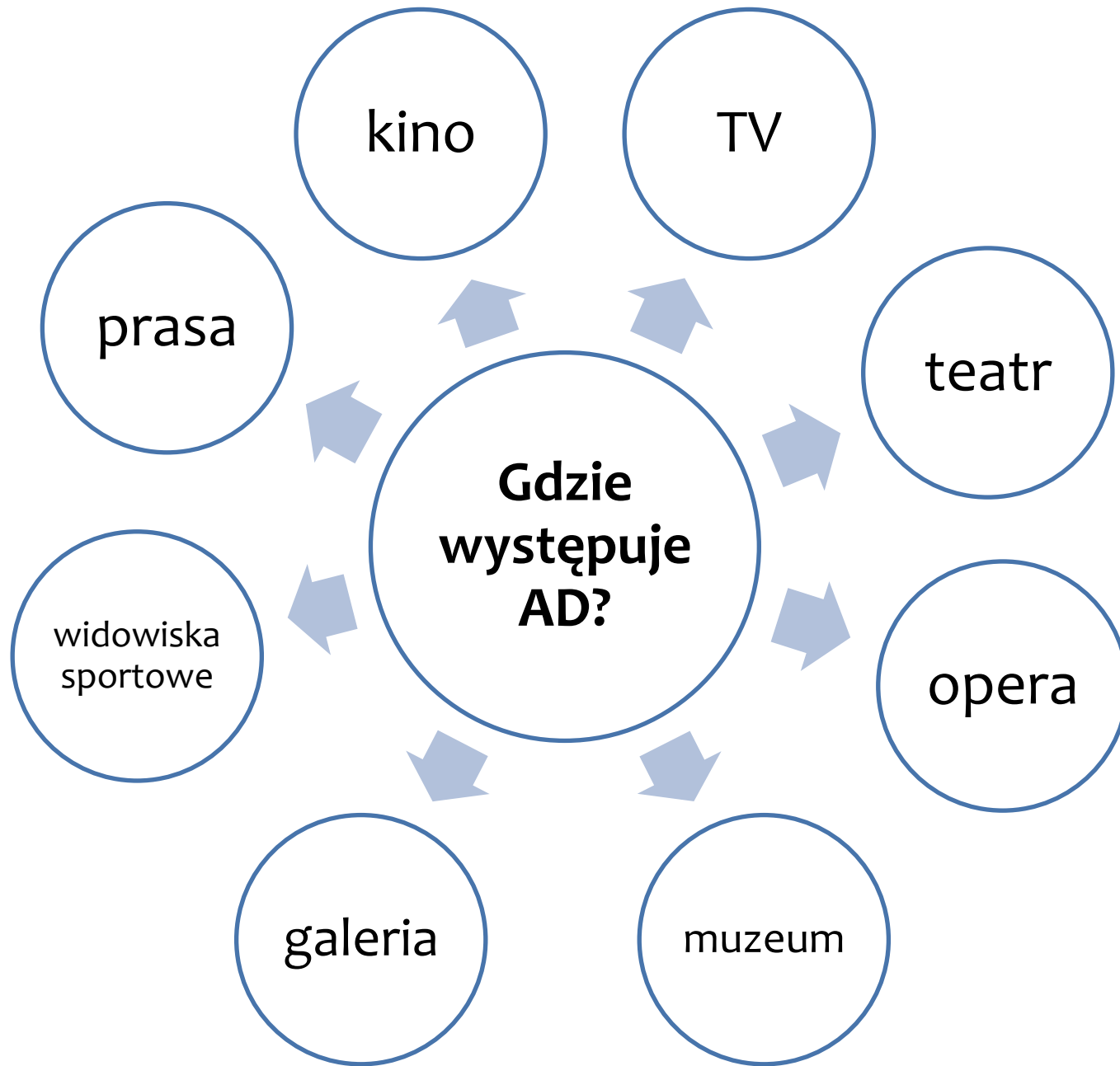
Uniwersytet Warszawski

jedna z metod
przekładu
audiowizualnego

ang. *audio description*
dodatkowa ścieżka
dźwiękowa zawierająca
informacje z opisem tego, co
dzieje się na ekranie,
przeznaczona dla osób
niewidzących

przekład
intersemiotyczny
według typologii
Romana Jakobsona
(używa znaków językowych do
interpretacji znaków innych systemów
semiotycznych)

AD

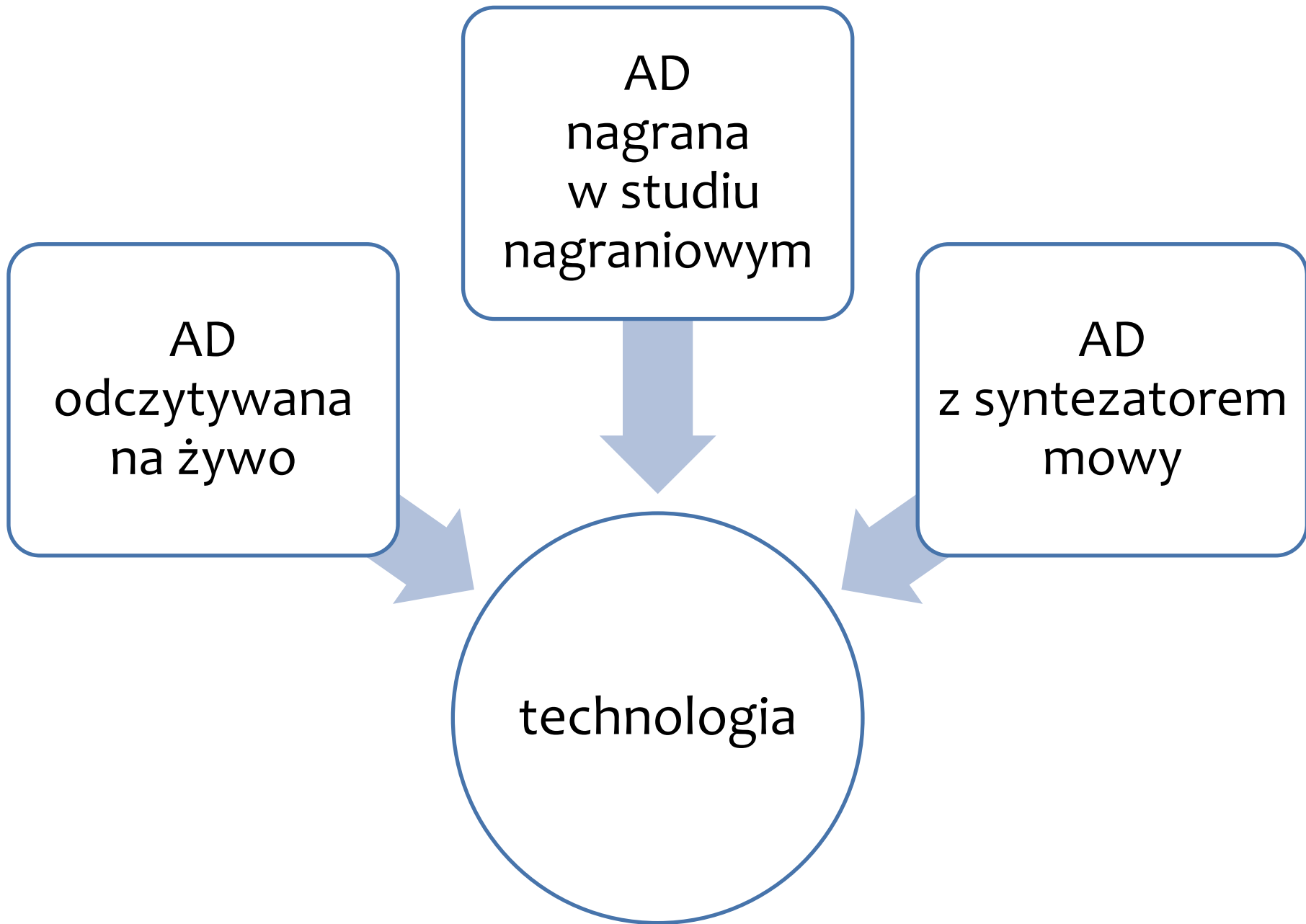

AD
nagrana
w studiu
nagraniowym

AD
odczytywana
na żywo

AD
z synteza-
torem
mowy

technologia

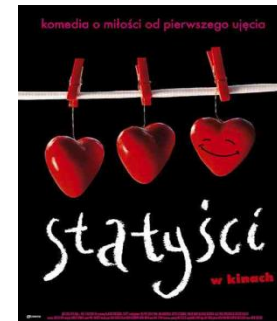
Beneficjenci AD

- Niewidomi
- Niedowidzący
- Ociemniali
- Głuchoniewidomi
- Osoby starsze
- Inni?

Początki AD w Polsce

- Pierwszy pokaz AD w kinie:
27 listopada 2006, Białystok

- Pierwszy film z AD na DVD:
„Katyń” Andrzeja Wajdy,
21 lutego 2008

- AD w telewizji:
od 14 czerwca 2007

- DZIŚ: telewizja, DVD, kina, teatry, muzea...

Co opisujemy?

obrazy

gdzie / kiedy / co / kto / jak

dźwięki

dźwięki trudne do identyfikacji dla odbiorcy

**znaki
graficzne**

logo / znaki / napisy / napisy końcowe

Dobra praktyka

1. Analiza materiału

- ścieżki dźwiękowej bez obrazu, całości (obrazu i dźwięku)

2. Selekcja informacji

- akcja vs. wygląd postaci

3. Od ogółu do szczegółu

- precyzyjny dobór słów, określenia pobudzające wyobraźnię, sugestywne
- identyfikacja bohaterów

4. Obiektywizm opisu vs. interpretacja

5. Język opisu

- zwięzły, zrozumiały, proste konstrukcje zdaniowe, czas teraźniejszy, brak specjalistycznej terminologii filmowej

Audiodeskrypcja dla dzieci

- Z medycznego punktu widzenia dzieci z uszkodzonym wzrokiem dzielimy na:
 - dzieci całkowicie niewidome,
 - niewidome z resztkami wzroku (szczątkowo widzące),
 - dzieci słabowidzące.
- Ponadto dzieci te można podzielić na:
 - dzieci z uszkodzonym wzrokiem od urodzenia lub od wczesnego dzieciństwa,
 - dzieci całkowicie lub częściowo ociemniałe (w późniejszym okresie życia stały się niewidomymi lub słabo widzącymi).
- Znaczna część dzieci niewidomych i słabowidzących posiada dodatkowe niepełnosprawności (tzw. dzieci ze złożoną niepełnosprawnością)
 - dzieci głuchoniewidome,
 - dzieci umysłowo upośledzone (z niepełnosprawnością intelektualną),
 - dzieci z określonymi schorzeniami wewnętrznymi (np. cukrzyca).

Audiodeskrypcja dla dzieci

- Dzieci jako widzowie:
 - Zwyczaje dzieci związane z oglądaniem programów oferowanych choćby przez stacje telewizyjne zanadto nie różnią się od zwyczajów osób dorosłych (ITC 2000: 29).
 - Najmłodszy doceniają materiały filmowe przede wszystkim ze względu na zawarte w nich piosenki czy efekty dźwiękowe, rzadziej fabułę (RNIB 2006).

- Dopasowanie skryptu AD do:
 - dysfunkcji wzroku odbiorców
 - wieku odbiorców
 - umiejętności odbiorców

- Wskazówki:
 - ilość informacji:
 - opisy zwięzłe, konkretne, na temat
 - nacisk na przekazanie fabuły (nie! wszystkich informacji)
 - język
 - proste i krótkie zdania
 - nieskomplikowane słownictwo (trudne słowa – sporadycznie)
 - ciekawe słownictwo (rymy, aliteracje itp.)
 - dźwięki
 - nie zagłuszać opisami: efektów dźwiękowych, muzyki i piosenek
 - tekst dopasowany do materiału audiowizualnego

AD w filmie vs. AD w teatrze

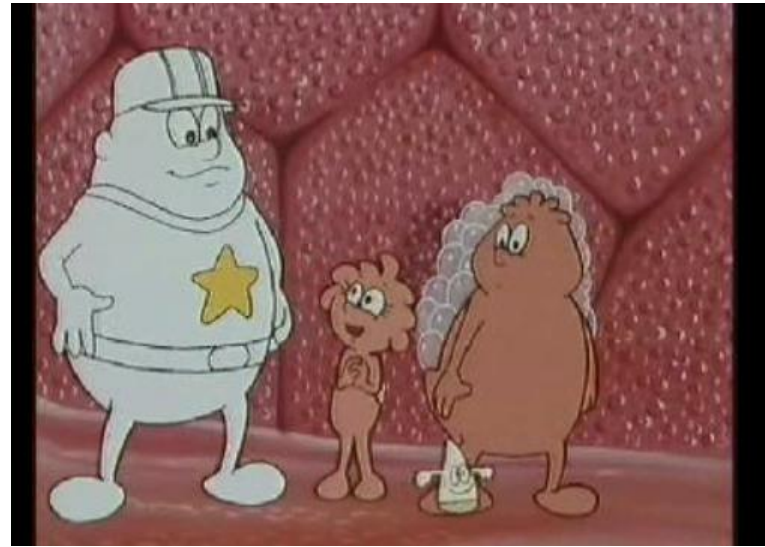
1. FILM = nagrana AD (rzadziej AD na żywo)

- selekcja informacji
 - co opisywać? (akcja vs. wygląd postaci)
 - jak opisywać? / kiedy? / po kolei?
 - wychwytywanie ciekawych szczegółów
 - inne dźwięki
- naczytywanie tekstu + wskazówki dla lektora
- studio nagrań
- WARSZTAT: nagranie, lista dialogowa, scenariusz itp.

2. TEATR = AD na żywo

- nieprzewidywalność
- zmiany w scenografii i kostiumach
- gra aktorska
 - zmiany interpretacji
 - improwizacje
 - pomyłki
- inne dźwięki
- „dziupła”
- WARSZTAT: nagranie przedstawienia, fotosy, lista rekwizytów itp.

Było sobie życie: Krew

Było sobie życie: Krew

Czerwone krwinki to czerwone pękate ludki w różnym wieku. Na plecach mają kieszonki. Noszą w nich kuleczki tlenu albo dwutlenku węgla. Te krwinki pracują jak dostawcy. Roznoszą tlen z płuc do wszystkich komórek organizmu, a zabierają od nich dwutlenek węgla.

Białe krwinki są ochroniarzami Twojego organizmu. Chronią Cię przed wrogami, czyli bakteriami i wirusami, które mogą wywoływać choroby. (...)

Limfocyty to patrol latających kulistych pojazdów. Walczą z nieprzyjacielem używając przeciwciał.

Granulocyty to białe ludziki z dużymi brzuchami. Noszą mundury z żółtą gwiazdą na piersi. Na głowach mają białe czapki z daszkiem, a w rękach białe pałki. Zadaniem granulocytów jest bezpośrednia walka z wrogiem, czyli jego zjedanie.

Makrofagi to żółte jajowate pojazdy. Mają duże oczy i szeroko otwierają paszcze. Makrofagi utrzymują porządek w organizmie. Dzięki nim znikają cząstki kurzu, brud, niepotrzebne resztki i zanieczyszczenia.

Doktor Dolittle

Doktor Dolittle

Doktor Dolittle to niewysoki pan z dużym brzuchem. Nosi jasny garnitur i czarny kapelusik, na którym lubią przesiadywać ptaki. Pracuje jako lekarz. Nie leczy jednak ludzi, ale zwierzęta. Jego przyjaciółmi są:

- **papuga Polinezja**, której słuchają się wszystkie zwierzęta,
- **kaczka Dab-Dab**, która często panikuje,
- **pies Jip**, który wszystkiego nie cierpi,
- **prosię Geb-Geb**, które ciągle powtarza, że jest jeszcze malutkie.

To ulubieńcy doktora, ale pod jego dachem mieszkają też inne zwierzęta, którymi doktor uwielbia się opiekować.

Podróżnicy wyruszają w rejs. Kapitanem statku jest papuga Polinezja. Kaczka, pies i prosię to załoga.

Zwierzęta stawiają żagle.

Fale uderzają o burtę statku. Zwierzęta skaczą na linach pokładowych jak na skakance. Tańczą na pokładzie i wypatrują lądu.

„Przepis” na audiodeskrypcję?

znajomość potrzeb widowni
z problemami widzenia

znajomość zasad tworzenia AD

kompetencje + kapitał kulturowy

„Stworzyć taki opis, którego publiczność będzie chciała słuchać.”

(Ofcom 2008)

Bibliografia

- Audio Description International (ADI) (2002) Guidelines for audio description. Dostęp: <http://www.acb.org/adp/guidelines.html>
- ITC (2000) Guidance On Standards for Audio Description. Dostęp: <http://www.itc.org.uk/>
- Jakobson, R. (2000 [1959]) "On linguistic aspects of translation". W: L. Venuti (red.) *The Translation Studies Reader*. London and New York: Routledge, 113-118.
- Jankowska, A. (2009) "Audiodeskrypcja – wzniósł cel w tłumaczeniu". *Między Oryginałem a Przekładem*. Kraków: Księgarnia Akademicka, 225-246.
- Majewski, T. (2001) „Dzieci z uszkodzonym wzrokiem i ich edukacja”. W: S. Jakubowski (red.) *Poradnik dydaktyczny dla nauczycieli realizujących podstawę programową w zakresie szkoły podstawowej i gimnazjum z uczniami niewidomymi i słabowidzącymi*. Warszawa: Ministerstwo Edukacji Narodowej.
- Ofcom (2008) Code on Television Access Services. Dostęp: <http://www.ofcom.org.uk/tv/ifi/codes/ctas/ctas.pdf>
- Royal National Institute for the Blind (RNIB) (2006) Audio description for children. Dostęp: <http://www.rnib.org.uk>
- Snyder, J. (2008) "Audio description: The visual made verbal". W: J. Díaz Cintas (red.) *The Didactics of Audiovisual Translation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 191–198.
- Szarkowska, A. (2008a) "Przekład audiowizualny w Polsce – perspektywy i wyzwania". *Przekładaniec*, Vol. 20, 8-25.
- Szarkowska, A. (2008b) "Audiodeskrypcja oczami niewidomych". *Przekładaniec*, Vol. 20, 125-130.
- Szarkowska, A. (2009) "The Audiovisual Landscape in Poland at the Dawn of the 21st Century". W: A. Goldstein, B. Golubowić (red.) *Foreign Language Movies - Dubbing vs. Subtitling*. Hamburg: Kovač, 186-201.
- Tomaszewicz, T. (2006) *Przekład audiowizualny*. Warszawa: PWN.

Dziękuję za uwagę!

agnieszka.walczak.uw@gmail.com

www.avt.ils.uw.edu.pl